

HERALDISK TIDSSKRIFT

BIND 1 • NR 6 • 1962

Två gamla vapens vandring
Av Torvald T:son Hohenthal

SOCIETAS HERALDICA SCANDINAVICA

Heraldisk Selskab • Heraldinen Seura • Skjaldfræðafélagið

Heraldisk Selskap • Heraldiska Sällskapet

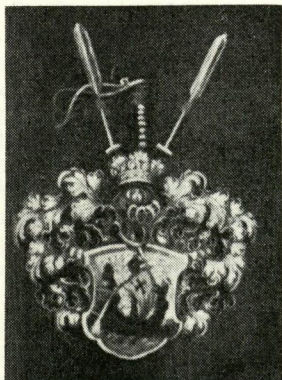
Två gamla Vapens Vandring

Av Torvald T:son Hohenthal

DET ÄR mycket vanligt att ett ättevapen av en eller annan anledning övertagits av en främmande släkt och sålunda »fortlever» i ett annat land än ursprungslandet. Däremot är det icke lika vanligt, att ett dylikt vapens vandring kan bevisas dokumentariskt. Författaren till dessa rader råkar ha kännedom om tvänne sådana vapen, vilkas vandring måhända kan intressera »Heraldisk Tidskrifts» läsekrets.

Det gäller två tyska ätters vapen, *von Vergens* och *von Warnerns*. Det förra nyttjas i Finland (och Sverige) av släkten *Naucklér* (resp. *Naucklér*) med härstamning från ätten *von Vergen*. Släkten (*von*) *Hohenthal* nyttjar det senare.

På universitetet i Tübingen, en liten stad mellan Bodensjön och Stuttgart, hänger ett porträtt (en kopia från 1500-talet av ett original från 1477) av universitetets första rektor *Johannes von Vergen*. I övre högra hörnet av porträttet ses ätten von Vergens vapen (figur 1): ett forntida skepp med ett segel försett med ett kors; mitt i skeppet skymtar bakom seglet en person,

1. Vapnet på *Johannes von Vergens* porträtt, kopia efter original från 1477.

som med en lång åra styr sitt skepp fram över vattnet, medan en annan person i skeppets för synes syssla med seglet; ovan-

2. Avtryck av *Gunnar Naucklér*s vapenring, 1962. Här saknas skeppets »besättning» och »passagerare».

om skölden är en hjälm placerad och denna täckes av en praktfull krona; från kronan utgå tvänne åror, snett uppåt åt sidorna, och inne i kronan, mellan årorna, hållande i dem med utsträckta armar står en i svart kåpa med jättestora knappar iklädd person; denna persons huvud har liksom den med seglet sysslandes en huvudbonad, från vilken svajar ett par långa tygflikar. Tydligt symboliserar vapnet *Johannes von Vergens*, »färjemanens», namn.

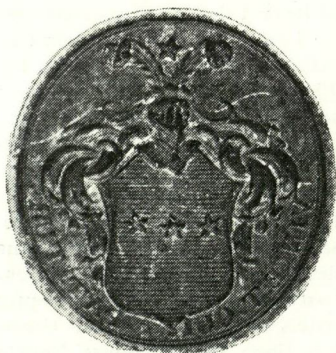
I enlighet med tidens sed ändrade *Johannes von Vergen* sitt fäderneärvda namn till det synonyma *Naucklérus*, »färjeman» eller »styrman», och när han adopterade sin systers söner, *Johannes* och *Gregorius Ziegler*, fingo dessa namnet *Naucklérus*. Den förra (1493-1556), prost i Göppingen, hade bl. a. sonen *Olof Naucklérus*, som emigrerade till Sverige och blev stamfar för den stora rikssvenska släkten *Naucklér* och den finländska släkten *Naucklér*. Det von Vergen-*Naucklérus*'ska vapnet nyttjas fortfarande av den enda i Finland nulevande manliga medlemmen av släkten, herr *Gunnar Naucklér* i Helsingfors (fig. 2).

Den till Sverige från Tyskland emigrerade Olof Naucélus' sonssonsson, regementsskrivaren och godsägaren Enoch Naucélér, blev 1762 adlad med namnet *Furuhjelm* efter den av honom ägda Hongola gård, (*honka* = den finska benämningen på *fura*) i Urjala socken. Märkligt nog återfinnes ingenting av det von Vergenska vapnet i det Furuhjelmska.

*

Enligt ett protokoll fört vid Nykarleby »Höst- och vintering 1788», § 87, den 4 december, »förekom Rådsmannen i Nykarleby Stad Herr Petter Appelberg samt androg i anledning af föregående stämning å Capitainen Wälädle Herr *Claes Jacob Hohenthal* at han år 1773 uppå anmodan åt Swaranden graveradt et Stål Signete för hwilket han borde i betalning erhålla Två riksdaler Trettiofvå Skillingar Specie». Detta »Stål Signete» har sedermera gått i arv inom medlemmar av släkten Hohenthal i Finland och befinner sig nu hos författaren av dessa rader.

Huru ser ovannämnda sigill ut? Tvärs över skölden ser man tre femuddiga stjärnor i rad och mellan två strutsfjädrar

3. Kapten *Claes Jacob von Hohenthals* stålsignet 1773. Fot. L. Axén.

4. Träsnitt av von Warner(n)ska vapnet. Efter Muschards »Denkmal der uhraltten, berühmten, hochadelichen Geschlechter...», 1708.

ovanpå hjälmen ses också en stjärna (figur 3). Varifrån fick kapten Hohenthal idén till detta sitt vapen?

Kapten Hohenthals föräldrar voro fältväbelen, sedermera löjtnanten *Joachim Hohenthal* och *Beata Augusta von Warnern*. Enligt Kneschkes »Adelslexicon» är ätten von Warner(n) en gammal adlig ätt från Hannover, känd sedan 1300-talet, och dess vapen är: »in Silber ein blauer Querbalken mit drei silbernen Sternen belegt» (se figur 4). Allt talar för att vapnet i kapten Hohenthals sigill är ätten von Warner(n)s vapen. Av någon anledning lät han 1773 göra sig ett sigill med sin mors ättevapen och lämnade (med avsikt?) bort sköldens tvärbjälke.

Ätten von Warner(n)s vapen har sedermera använts av kapten C. J. Hohenthals talrika avkomlingar i flere generationer och användes fortfarande. Den 1773 bortlämnade tvärbjälken på vapenskölden återfinnes dock sedan 1930-talet på flere av de vapenringar och prydnadsföremål med vapnet, som tagits i bruk av släktens medlemmar.

[DA] Dette materiale er beskyttet af ophavsret. Det kan downloades, lagres og udskrives til personlig brug og til ikke-kommerciel brug i forbindelse med undervisning og forskning. Bearbejdning, tilgængeliggørelse samt fremstilling af kopier er ellers kun tilladt i det omfang, der følger af lov eller aftale.

[NO] Dette materialet er beskyttet av opphavsrett. Det kan lastes ned, lagres og skrives ut for personlig bruk og for ikke-kommersiell bruk i forbindelse med undervisning og forskning. Bearbeidning, tilgjengeliggjøring og fremstilling av kopier er ellers bare tillatt i den grad som følger av lov eller avtale.

[SV] Detta material är skyddat av upphovsrätt. Det får laddas ned, sparas och skrivas ut för enskilt bruk samt för icke-kommersiellt bruk i samband med undervisning och forskning. Bearbetning, tillgängliggörande samt framställning av kopior är i övrigt bara tillåtet i den utsträckning som följer av lag eller avtal.

[EN] This material is protected by copyright. It may be downloaded, saved and printed for personal use and for non-commercial use in connection with teaching and research. Altering, making it available or producing copies is otherwise only permitted to the extent that follows from law or contract.